TARİHTE Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 64 Yazan: ZIYA ŞAKIR

Fransız elçisi Sebastiyani

Topkapının dekorları içindeki rolünü, en büyük muvaffakiyetle oynayordu

Bu vaziyet karşısında Babıâlinin yapabileceği bir şey varsa o da, ancak İngiliz donanması derhal demir kaldırıp Boğazdan çıktıktan sonra, esaslı bir surette sizinle müzakereye girişmektir. Eğer maksadınız dostlukla iş görmek ise, derhal çıkıp gidiniz. dedi.

İbrahim Efendinin resmî bir lisanla söylediği bu sözlere, Mahmud Efendi de iştirak etti. İngiliz donanmasının derhal İstanbulu terkederek Boğazın haricine çekilmesinin en münasib bir hareket olacağını halisane tavsiye eyledi.

İngiliz Amirali, konuşulan şeyleri aynen Başamirala nakledeceğini söyleyerek söze hitam verdi.

***

İzzet ve ihtiram ile yalının rıhtımına kadar teşyi edilen Amiral, gene Türk gemisile donanmaya dönerek mülâkatın neticesini Amiral Dük Vort'a nakletti.

Başamiralin vaziyeti, müşkülleşmişti. Bu derecede büyük bir velvele ile İstanbulun önüne demirledikten sonra, hiçbir muvaffakiyet elde edemeden, nasıl kalkıp gidecekti. Bu, tamamile bir şeref ve haysiyet meselesi idi.

Halbuki, İstanbulda daha fazla kalmak da mümkün değildi. Çünkü, Çanakkale istihkâmlarının büyük bir süratle tahkim edilmekte olduğuna dair bir takım haberler gelmişti. Eğer bir az daha geçecek olursa, boğazdan çıkmağa imkân görülemiyecekti.

***

Ertesi gün bütün amirallar ve yüksek rütbeli zabitler, Başamiralın nezdinde toplanmışlar, bu vahim vaziyetten kurtulmak için, ne yapılmak lâzım geldiğini müzakereye başlamışlardı.

Başamiral Dük Vort, son derecede müteessir görünüyordu. Ve büyük bir hiddetle:

— Keşki Babıâliye verdiğimiz ültimatomda ısrar etseydik. Taleblerimizin üzerinde tadilât yaparak zâf göstermeseydik.

Diye, söyleniyordu.

Fakat.. Olan olmuştu. Şimdi, İngiliz donanmasının haysiyet ve şerefini kurtarmak lâzım geliyordu.

Bu harb meclisinde bulunanların ekseriyeti, derhal demir kaldırılarak İstanbul surlarına yaklaşılmasını ve şehrin üzerine şiddetle ateş açılmasını isteyorlardı. Ekalliyette kalanlar ise:

— Böyle bir hareket, boşuna cephane sarfetmekten başka hiçbir netice vermiyecektir. Halbuki, Çanakkale boğazından çıkarken, her halde cephaneye çok ihtiyacımız olacaktır... Sonra, yapacağımız bu taarruzun, diğer bir mahzuru daha var: Türk donanması, Kızkulesile Galata limanı arasında bekleyor. Bu donanmanın taarruza geçmesi de bizim için düşünülecek bir meseledir. Vukua gelecek harbde, Türk donanmasını mağlûb etsek bile, hiç şüphesiz ki biz de zayiat vereceğiz. Bu suretle, zayıflamış olan bir donanma ile Çanakkale istihkâmlarının topları altından nasıl geçeceğiz.

Diyorlardı.

Amiral Dük Vort, dişlerini ve yumruklarını sıkarak bunlara cevab verdi:

— Fakat, buraya niçin geldik?.. Ve, hiçbir iş görmeden nasıl döneceğiz?..

Dedi.

Amiral Lâvis de, Başamiralın fikrine iştirak etti:

— Eğer buradan sessiz sadasız çıkıp gidersek, dün Türklerin bize tebliğ ettikleri kararı, bir (emir) gibi kabul etmiş olacağız.

Artık muhavere, umumileşmişti.

— Mutlaka bir hareket göstermeliyiz?.

— Nasıl?. Havaya baksanıza... Yaprak kımıldamıyor.

— Rüzgâr bekleriz.

— Evet, amma.. O zamana kadar Çanakkale boğazı tamamile kapanırsa, nasıl geçeceğiz?..

Mahmud Efendinin yalısında mühim bir müzakere

İngiliz donanmasında bu harb meclisi devam ederken, (İngiliz Mahmud Efendi) nin Kadıköyündeki yalısında da mühim bir müzakere cereyan eyleyordu.

Bu müzakereye, o tarihteki (İngiliz dostları) nın en mümtaz şahsiyetleri iştirak etmişti ki bunlar da; sadaret kethüdası Hotinli İbrahim Besim Efendi, o sırada Bahriye Nezaretine tayin edilen - diğer - İbrahim Efendi, (Köse Kâhya) lâkabile meşhur Çelebi Mustafa Efendi, devlet erkânından Refik Efendi, padişah 3 üncü Selimin (Sır kâtibi İsmi Ahmed Efendi) ve İngiliz Mahmud Efendiden mürekkebdi.

Bu zatlar, İngiliz dostluğunun îadesini temin için tedbirler düşünüyorlar:

— Gerçi İngiliz milleti, bizlerin kara gözlerimize âşık değillerdir. Ancak, bizim ile azim ticaret menfaatleri olduğu için, bize halisane dostluk göstermektelerdir. Kendi menfaatleri dolayısile, bizlere asla husumet yüzü göstermediler. Hususan Girid fethinde, ve Mısır vakasında red ve inkâr olunmıyacak hizmetlerde bulunarak cümlemizi memnun ettiler... İngilizlerden en ziyade memnun olan, (zatı şahane) efendimiz idi. Fakat sonra bu Sebastiyani araya girdi. Ne yapıp yaparak, vaziyeti bu hale getirdi... Bu vaziyet, sür'atle ıslah edilmelidir. Zira, Napoleon, Rusları mağlûb eder de bizim hududlarımıza kadar inerse, bizim için büyük bir felâket başgösterecektir. Halbuki İngilizlerle kadimî dostluğumuzu iade edersek, böyle bir hal zuhurunda onlardan küllî fayda görmek muhtemeldir... Fakat bu dostluk, nasıl iade edilmeli. Ve, beş on gün zarfında cereyan eden şu ahvalin üzerine nasıl bir butlan hattı çekmeli?.

Diyorlardı.

Başta, sadaret kaymakamı Köse Musa Paşa, Şeyhülislâm Ataullah Efendi olmak üzere, İsmet Bey, Şemseddin Efendi ve saire gibi en büyük devlet erkânı, padişahın siyasetine taraftar görünüyorlar.

— Zatı şahanenin fikri selimleri hangi cihete müteveccih ise, isabet andadır.

Diye, riyakârane bir tabasbus gösteriyorlardı. Aynı zamanda, Sebastiyani'nin her arzusunu kabul etmeği vazife telâkki ediyorlardı.

Yapılacak tek bir iş varsa; o da zatı şahaneye hakikati anlatmak... Tafrafüruşane sözleri ve muameleleri bir tarafa bırakmak... Hazır İngiliz donanması burada iken, makul ve mülâyim tedbirlerle işi tatlıya bağlamaktı.

Bu vazife, (Sır kâtibi, İsmî Ahmed Efendi) ye tevdi edildi. Çünkü bu zat, vazifesi dolayısile daima padişah ile temasta bulunduğu gibi, şahsan da padişahın muhabbet ve teveccühünü celbetmişti.

Ahmed Efendi, bu vazifeyi birdenbire deruhde edemedi:

— Bunca zamandır, şevketlû efendimize hizmet ediyorum. Hiçbir meselede, düşüncelerinde en küçük bir hata eseri görmedim. Ancak, bu Sebastiyani'ye nasıl olup da kanıyorlar ve her sözlerine ne büyük bir saflıkla inanıyorlar, buna hayretteyim... Korkarım ki, efendimize vuku bulacak maruzatım, iyilik yerine, fenalık getirecektir.

Dedi.

Fakat diğer zevat, rica ve ısrar ettiler:

— Devlet ve millete faydalı işler için fedakârlık etmek... Hatta, icab ederse fedakârlık eylemek, hamiyet iktizasıdır.

Diye, Ahmed Efendiyi ikna eylediler.

Sebastiyani'nin müjdesi

Ahmed Efendi, 3 üncü Selimin İngilizler aleyhindeki fikrini tadil etmek için saraya gitti. Buna, münasib bir zaman ve fırsat beklemekte iken sefir Sebastiyani büyük bir neş'e ve meserretle saraya geldi. Derhal padişahın huzuruna kabul edilmesini rica etti. Ve huzura girer girmez de büyük bir beşaret tavru alarak:

— Şevketmeab!.. Size, mühim bir müjde getiriyorum. Haşmetmeab imparatorum, Lehistan işini kâmilen halletmiş, Petersburg istikametinde harekete geçmiştir Ordularımız, Rus ordularının bütün ricat hatlarını kesmiştir. Umumî karargâhta bulunan (Çar), iki üç gün zarfında esir edilecektir. Çok ümid ederim ki, bunun müjdesini de, zatı şahanelerine ben arzedeceğim.

Dedi.

Sebastiyani, Topkapı sarayının dekorları içindeki mühim rolünü, en büyük muvaffakiyetle oynuyordu. Onun şu andaki vaziyeti, saf kalblı Osmanlı imparatoruna en küçük bir şüphe bile vermiyordu. Bu adam, 3 üncü Selimi tamamen büyülemiş gibi, onun üzerinde tesir yapıyor... Keskin jestleri, kısa ve müessir cümlelerden mürekkeb sözlerile onu çarçabuk iknaa muvaffak oluyordu.

Saf hükümdar, Sebastiyani'nin bu yalanına da inanmıştı. Derhal Napoleon'u tebrike, ve kendisine bu müjdeyi getirdiği için Sebastiyani'ye teşekküre başlamıştı.

Şimdi sıra, asıl (maksada) gelmişti. Sebastiyani, mağrur bir eda ile bütün bunları dinledikten sonra:

— Şevketmeab!.. Görüyorsunuz ki, büyük zafer günü, artık çok yaklaşmıştır. İngiliz donanmasının telâşı ve tazyiki da, bize bu hakikati anlatmaktadır. İhtimal ki İngilizler, Çar'ı kurtarmak için bazı yeni tekliflere girişeceklerdir. Bu teklifler, derhal reddedilmelidir. Çünkü, şundan emin olmalıdır ki, büyük düşmanımızdan intikam almak için, cenabı hak bir defa daha size bu büyük fırsatı vermiyecektir.

Dedi.

3 üncü Selim de buna o kadar kanaat getirmişti ki, kalben hissettiği meserreti, muhitinde bulunan saray erkânına anlattıktan sonra:

— Acaba, Allahın inayetine güvenerek, donanmamızla şu İngiliz donanması üzerine bir savlet etsek nasıl olur?..

Diye, bazılarile müzakerelere girişmişti.

Sır kâtibi Ahmed Efendi, bu vaziyet karşısında padişahın fikrini değiştirmeğe en küçük bir imkân görememiş.. Ancak o müzakereler esnasında, söze karışarak:

— Zinhar, böyle bir muharebe caiz değildir. Şayet donanmayı hümayuna bir hasar ârız olursa, Çar'ın donanması, Karadeniz sahillerini kırar geçirir.

Diye, padişahın harbcûyane fikrinin önüne geçebilmişti.

İngiliz donanmasının ric'ati

Martın 1 inci günü sabahı, oldukça şiddetli bir şimal rüzgârı esiyordu. İngiliz donanması, birdenbire demir kaldırdı. Yelkenlerini açtı. İstanbul üzerine doğru yürümeğe başladı.

Bu hareket, bir anda bütün İstanbul halkını harekete getirmeğe kâfi geldi. Bütün müdafaa kuvveti, silâh başına geçti. Donanmanın saffı harb nizamı ile İstanbula yaklaşması hiç şüphesiz ki harbin başlamasına işaretti.

Her kes heyecana kapıldı. Vaziyete nazaran, bir az sonra bombardıman başlayacaktı. Sahilde, minarelerde ve bütün yüksek yerlerde İngiliz filosunun harekâtını dürbünlerle takib edenler, gemilerin güvertelerinde büyük bir faaliyetin hüküm sürdüğünü görüyorlardı Başamiral gemisinden, mütemadiyen işaret bayrakları kaldırılıp indiriliyor, gemilerden gemilere magafonlarla sık sık emirler veriliyordu.

Bütün gözler gemilerin üzerinde temerküz ediyor. Anbean, gemilerin bordalarından top dumanlarının yükselmesi bekleniyordu.

(Arkası var)

Doğru değil mi?

İşaret memurlarının işaretlerindeki intizamsızlık

Yaya yürüyen, otomobil kullanan, tramvayların ön sahanlıklarında duran kimselerden bir çoğunun ötedenberi nazarı dikkatine çarpan bir kusur var. Şehrimizin ana caddelerinin dönüm ve bölüm yerlerinde vazife gören işaret memurları nakliye vasıtalarına muntazam ve ayni şekilde işaretler vermiyorlar. Kimi elini oynatıyor, kimi parmağını kımıldatıyor, kimi başını sallıyor, kimisi de kaş ve gözle «geç!» veya «dur!» diyor.

Bu yüzden bir çok yanlışlıklar oluyor. Zaten dar olan caddelerde, bazan otomobil, araba, tramvay, otobüs, kamyon birbirine kıvırcık saçlar gibi girip karışıyor, yolun açılması için dakikalarca beklemek lâzım geliyor, bazan da yayalar çiğnenip ezilmek tehlikesine maruz kalıyorlar.

Avrupanın ve Amerikanın bir şehrinde değil, muhtelif Balkan memleketlerinde bile işaret memurlarının verdikleri işaretler gayet muntazam ve hemen hemen birbirinin aynıdır. Nakliye vasıtalarını idare edenler de, yayalar da bu yüzden büyük bir kolaylığa mazhar olmaktadırlar.

Bizim işaret memurlarımızın işaretlerinde de ayni intizam ve birliği temin gayesile onlar için kısa bir kurs tertib etmeli ve bu keşmekeşe bir nihayet vermelidir, diyoruz.

Doğru değil mi?

Alârm işareti tecrübesi

Yeni yapılan düdüklerle ikinci bir tecrübe yapılacak

Vilâyet Seferberlik müdiriyeti yakında yalnız düdüklerin öttürülmesi suretile ikinci bir alârm tecrübesi yaptıracaktır. Bu tecrübede sipariş edilmiş olan yeni düdükler de kullanılacaktır. Yapılan tetkikatta bundan evvelki tecrübede düdüklerin yanlış takıldığı anlaşılmıştı. Düdüklerin yıldız ve müselles şekillerinde takılmaları lâzım gelirken buna riayet edilmemesi yüzünden iyi ötmedikleri meydana çıktığından bunların yerlerinin değiştirilmesine teşebbüs edilmiştir.

İKTISAD

Finlandiya ile muvasala yolu temin edildi

Finlandiya başkonsolosluğundan aldığımız bir mektubda, son Sovyet - Finlandiya muahedesi mucibince, Finlandiyanın Rusya toprakları vasıtasile ithalât ve ihracat yapabileceği bildirilmektedir.

ŞEHİR İŞLERİ

Vesaiti nakliye plâkaları

Hertürlü nakil vasıtalarının kullanacakları plâkanın renk ve şeklini irae eder talimatname Resmî Gazetede intişar ettiği cihetle bütün şehirlerimizdeki vesaiti nakliye plâkalarının buna uydurulması lüzumu alâkadarlara bildirilmiştir.

MÜTEFERRİK

Ticaret Vekili Ankaraya gitti

İki gündenberi şehrimizde bulunan Ticaret Vekili Nazmi Topçoğlu dün akşam trenile Ankaraya hareket etmiştir.

Nüfus sayımına hazırlık

Bu sene yapılacak umumî nüfus sayımında vilâyet ve kazaların nüfus kesafetini kat'i surette tespit etmek için 1935 senesindenberi vilâyet merkezile kazaların mesahai sathiyelerinde husule gelen değişikliğin şimdiden tespit edilmesi lüzumu alâkadarlara tebliğ edilmiştir.

3500 Yahudile macera!

Hayfaya muhacir götüren Sakarya vapuru 7 ay süren çileden sonra Istanbula geldi!

Yedi ay evvel Rumanyadan aldığı 3500 Polonya ve Çek Yahudisini İskenderun limanında başka bir vapura aktarma etmek üzere giderken Bozcaada önlerinde bir İngiliz harb gemisi tarafından tevkif edilen Sadıkzadelerin Sakarya vapuru, uzun bir macera geçirdikten sonra evvelki akşam limanımıza gelmiştir.

Sakaryanın geçirdiği maceraya baştan nihayete kadar şahid olan telsizci Osman Konukvanın anlattığına göre hâdise şu suretle cereyan etmiştir:

«— Bundan yedi ay evvel Rumanyanın Sünne limanından 3500 Polonya ve Çek muhaciri aldık. Çanakkaleden çıktıktan sonra, Bozcaada önlerinde bir İngiliz muhribinin «dur» işareti üzerine tevakkuf ettik. Muhribden gelenler kâğıdlarımızı tetkik ettiler, kendilerine İskenderuna kadar gideceğimizi, orada aktarma yapacağımızı söyledik. Bununla beraber, dinlemiyerek geminin yedeğinde ve muhafaza altında Hayfaya götürüldük. Orada yolcuları uzun bir muayeneden geçirdiler. Aralarında Alman bulunması ihtimaline karşı muhacirlerin bilhassa kafataslarını ölçtüler. Nihayet yirmi beş kişilik kafileler halinde kamplara sevkettiler. Muayeneler çok sıkı olduğu için uzun sürmüştür. Harekete hazırlandığımız sırada hâlâ anlayamadığımız sebebden dolayı bizi de tevkif ederek bir yere götürdüler. Gemide ancak bir kaç kişi bırakılmıştı. Mal sahiblerinin Hariciye Vekâleti nezdinde teşebbüslerde bulunmasından sonra gemiyi serbest bıraktılar. Bununla beraber mürettebatı gemiye koymadılar. Nihayet buradan gönderilen Ethem ve İbrahim kaptanların idaresindeki mürettebatla hareket ederek İskenderiyeye geldik. Oradan da Atinaya geçtik ve beş ay Akdeniz limanlarında dolaştıktan sonra İzmire gecebildik.»

Sakat at yüzünden bir cinayet oldu

Topkapı haricinde bir çiftlik yanaşması arkadaşını öldürdü

Topkapı dışarısında bir kabak tarlasında dün bir cinayet işlenmiştir.

Cinayetin sebebi

Bakırköye tâbi Mahmudiye nahiyesinde, Vidos çayırile Haznedar çiftliği arasında ve Güngören köyünün yanındaki kabak tarlası, mütekaid zabıta memuru Ziyaya aiddir. Burasını bağ, bostan sahibi Elmas, kira ile tutmaktadır. Maltepede Halidin mandırasında çalışan yanaşmalar da, atla bu tarlaya gelip gitmekte, oradan mahsul alıp taşımaktadırlar.

Sağlam at, sakat at nizaı

Yanaşmalardan 37 tevellüdlü Arabkirli Hacı ile Arabkirin Sucebeyin köyünden Sadık oğlu 36 tevellüdlü Hüseyin Taşçıoğlunun araları bir müddettir pek öyle iyi değildir. Biribirlerile geçinemiyorlar. Geçimsizliğin sebebi de, mahsul taşımak işine giderirken, atları paylaşamamalarıdır. Çünkü atlardan biri sağlam, diğeri bir gözünden sakattır. Her ikisi de sağlam atı benimsemekte ve hangisine sakat at verilirse, o, bu yüzden diğerile kavgaya tutuşmaktadır. Son safhada da, sakat olan at, Hüseyin Taşçıoğluna verilen attır. Mandıraya yeni getirilen sağlam bir at da, ümidi hilâfına, kendisine verilmeyip üçüncü yanaşma Ali oğlu 38 tevellüdlü Hasana verilince, Hüseyin Taşçıoğlu, gene sakat atla başbaşa kalıyor ve bu, evvelki sağlam atı elinden bırakmıyan Hacıya karşı olan iğbirarını artırıyor. Arada bu yüzden çıkan kavgaları, kâhyaları Tahir önleyerek, her ikisini de yatıştırıyor.

Bir kavga nöbeti daha ve cinayet

Fakat, dün sabah, mandırada iki yanaşmanın bir nöbet daha yaptıkları at kavgası, geçimsizliği şiddetlendiriyor, hiddeti alevlendiriyor. Ve her ikisi de, evvelki defalarda olduğundan daha kızgın bir halde biribirlerinden ayrılıyorlar. Öğleden sonra da kabak tarlasındaki karşılaşma, iki delikanlıdan birinin kanlar içerisende yere serilmesile sonunu buluyor. İki yanaşmanın biribirleri üzerine atılmaları, altalta üstüste boğuşmaları ve Hacının yerde kalması.. Bunu müteakib da ayağa kalkan Hüseyin Taşçıoğlunun, koşa koşa oradan uzaklaşması..

Tarlada olan bitenin en yakın şahidi, mandıradaki üçüncü yanaşma Hasandır. Hasan, «birdenbire kapıştılar, sonunda Hacı yere düştü. Hüseyin Taşçıoğlu da yerinden fırladı, ta uzaklara doğru gitti. Ben daha fazlasını seçemedim» diyor.

Katil tutuluyor

Tarlayı kira ile tutan Elmasın aracısı Zeki, Hüseyin Taşçıoğlunun tarladan kaçışını gören, peşine düşen ve onu ileride tutandır. Tutar tutmaz da arabasındaki iple elini, kolunu sımsıkı bağlayarak, jandarmalar gelinceye kadar orada alıkoymuştur. Tarlanın şurasında, burasında uğraşan kadınlı erkekli bir kaç kişi de, hep böyle kısmen gördüklerini söylüyorlar ve ölümle biten boğuşmanın teferruatını belirtemiyorlar. Ve bilhassa, hangisinin elinde ne bulunduğu veya ikisinin de ellerinde yara açıcı bıçak veya orak bulunup bulunmadığı, bu ifadelerle bir türlü öğrenilemiyor. Öldürülenin sol kulağı kıkırdağında bir yara izi vardır ve bu kulaktan toprağın emdiği hayli miktarda kan akıyordu. Ağzın dan ve burun deliklerinden de kan fışkırmıştı. Cesedin bulunduğu yerin az uzağında toprakta kan lekeleri görülmesi, Hüseyin Taşçıoğlunun, yaralanıp da yere düşen Hacıyı kaldırıp az öteye götürdüğü veya toprağa düşen ağır yaralının yerde bir kaç metre sürüne sürüne yer değiştirdiği ihtimallerini düşündürmektedir. Diğer taraftan, tarlada, kabaklar arasında orak ve bıçak ele geçmiştir. Lâkin, bunların üzerinde de kan lekesi yoktur.

Öldürene gelince, onun da kollarında ve omuzlarında çizikler mevcuddur.

Katilin ifadesi

Hüseyin Taşçıoğlu, olan biteni şöyle anlatıyor:

«— At meselesinden bu sabah da gene ağız dalaşı ettik. Ben öğleden sonra tarlaya gelip de bindiğim attan inerek hendek boyunca yürürken, oraya benden önce gelen Hacı, «davranma!» diye seslendi. Baktım, elinde orak, üstüme yürüyor. Kendimi korudum, alt üst olduk. Bir aralık onun elindeki orağı başıma indirmek üzere olduğunu sandım, bileğini tutarak geriye ittim. İşte bu ara orağın keskin tarafı kulağına çarptı galiba. Düştü, korktum, ha şuradan uzaklaşayım, dedimse de yakalandım!»

Adlî tahkikat

Cinaî safha ve ölümün fennî ve tıbbî sebebi, henüz kat'iyetle anlaşılmamıştır. Her hangi bir katı cisimle vurma ile de, sıcak havada hiddet anındaki boğuşmada kanın beyne hücumla da, elle boyuna tazyik yapılarak boğma ile de bu yolda bir ölüm olabileceği tahmin ve istidlâl cümlesindendir. Tahkikat yürüyor.

Meseleye nöbetçi Müddeiumumî Fethi Sezai Türkmen el koymuş, derhal tarlaya giderek tahkikatı esaslı olarak yerinde yapmıştır. Nöbetçi Adliye hâkimi Salih Hasim Sönmez de, tarlaya gelerek cesedi etraflı surette muayene edip, Morga kaldırılmasına, otopsi yapılmasına lüzum göstermiştir. Cesed Morga kaldırılmıştır.

Katil, Müddeiumumiliğe veriliyor

Bakırköy jandarma kumandanlığına götürülen Hüseyin Taşcıoğlu, bu gün İstanbul Cumhurivet Müddeiumumiliğine vollanacaktır. Hakkında tevkif müzekkeresi kesilmek üzere ya sulh cezada sorguya çekilecek, ya da doğrudan doğruya sorgu hâkimliğine gönderilecektir.

Siyasî icmal

Şarkta salâh

Avrupanın garbında büyük harbin bir kaç güne kadar başlayacağını İsviçre gazeteleri haber veriyorlar. Akdenizin garbında da İngiliz ve İtalyan donanmaları kat'i surette çarpışmağa hazırlanıyorlar. İngiltere cenubda harbi denizde ve şimalde karada, yani Büyük Britanya adasının kıyılarında ve içerilerinde kabul edecek görünüyor.

Garbda ufuk kararadıkça kararmakta iken şarkta gün geçtikçe ortalık açılmaktadır. Transilvanya meselesinin halli Almanya ve İtalyanın tavsiyeleri üzerine İngiltere ile yapacakları harbin sonunda bütün Avrupada yeni nizamın kurulması zamanına tehir edilmiş olduğundan Rumanya ile Macaristanın arasındaki gerginlik bertaraf olmuştur. Rumanya umumî seferberliğine nihayet vermiş ve şimdiden ihtiyat sınıflarını terhis etmiştir.

Macaristan dahi seferber yaptığı fırkaları terhis etmektedir. Tam hasad zamanına tesadüf eden bu terhis kararı her iki memleketi iktisadi zorluktan kurtarmıştır. Aynı zamanda Almanyanın yiyeceğini temine yardım edeceklerdir. Almanya Rumanyanın bütün petrol istihsalâtını da satın alarak şimdiden kendisine hasretmiştir.

Fransa hükûmetinin emri üzerine müteakib ahkâmı mucibince Suriyedeki Fransız ihtiyat sınıfları da terhis edilmiş olduğundan Fransız mandası altındaki bu memlekette gayritabii bir vaziyet kalmamıştır.

Almanya ile İtalyanın Yakın Şarktaki huzur ve sükûnun ne şimdi, ne de İngiliz harbinden sonra haleldar olmasına asla taraftar bulunmadıkları salâhiyettar neşir vasıtalarile ilân edilmiş olması salâhı bir kat daha artırmıştır.

Şarkta sulh ve sükûnun her zaman tehlikede kalması, İngiltere adalarına hücum imkânsız göründüğünden düşmanın her zaman şarktaki can alacak yerleri ve imparatorluğu üzerine hücum etmeğe hazırlanmalarından ve kendisinin de bu yerleri korumak için bütün siyasi ve askeri gayretini sarfeylemesinden ileri gelmişti.

Şimdi ise hücum İngilterenin ta kendisine tevcih edilmiş bulunduğundan şarktan İngiliz imparatorluğuna hücuma lüzum kalmamıştır. Binaenaleyh şark meselesinin dünya politikasındaki mahiyet ve ehemmiyeti büsbütün değişmiş bulunuyor.

Şu kadar var ki şarktaki vaziyetle alâkadar başka bir büyük devlet daha vardır: Sovyet Rusya... Çarlık Rusyası bir asır evvel garbda tabii hududunu bulduğu kanaatine geldiğinden ve daha doğrusu iki büyük Cermen imparatorluğu ile karşılaşmış olduğundan genişlemek siyasetini ve faaliyetini şarka ve hatta Japon ve Çin denizine kadar bütün Uzak Şarka tevcih etmişti.

Hatta Avrupa devletlerile yaptığı bütün harbler hep şark memleketleri üzerindeki emel ve gayretlerinden ileri gelmişti. Avrupanın yeni buhranında Sovyet hükûmeti eski Çarlık Rusyasının halkları Rus unsurundan olan eski yerlerini ve askeri emniyeti için elzem gördüğü yerleri birer birer almıştır. En son aldığı yerler şimali Bukovina ile Besarabyadır.

Fakat bunlar ile Sovyet Rusyanın bütün dilekleri tatmin edilmiş olup olmadığı henüz malûm değildir. Büyük Avrupa harbi devam ederek alacağı şekil ve varacağı neticeler Sovyet siyasetinin tavazzuhuna yardım edecektir.

Muharrem Feyzi TOGAY

Kazino tarifeleri

Belediye reis muavini Lûtfi Aksoy, Boğaziciniı dün bizzat teftiş etti

Belediye reis muavinlerinden Lûtfi Aksoyla Belediye müfettişleri dün de içkili, içkisiz kazino ve bahçeleri teftiş etmişlerdir.

Lûtfi Aksoy beraberindeki zevatla Boğaziçinde bir çok birahane, lokanta ve kazinoları anî olarak gezerek fiat listelerini tetkik etmiş, muhalif hareketde bulunanlar hakkında muamele yapmıştır. Teftişler muhtelif kazalarda geceyarısına kadar devam etmiştir.

Kontrol neticesinde ceza yazılan müesseselerin sayısı bu gün belli olacaktır.

Makine kursları

Beyoğlu Halkevinin önayak olduğu kurslar büyük rağbet gördü

Arzu edenlere makinistlik, şoförlük öğretmek üzere Halkevlerinde açılmağa başlanan kurslar çok rağbet görmektedir. Kaydedilenler arasında bir çok da kadın bulunmaktadır. Şehrimizde, ilk defa açılan Beyoğlu Halkevindeki kurs büyük bir alâka ile karşılanmış, yazılanların miktarı büyük bir yekûna baliğ olmuştur. Bu kurs, bu gün Halkevinin, Beyoğlu İstiklâl caddesi Nurziya sokağındaki binasında tedrisata başlayacaktır. Kurslar yavaş yavaş bütün Halkevlerinde açılacaktır.

VILÂYETTE

Havacılığı teşvik için

Millî havacılık hakkında Dahiliye Vekâletinden Vilâyete şu tebliğ gelmiştir:

Türk Hava kurumu kurultayının umumî heyeti tarafından kabul ve tasvib olunan dilekler arasında millî havacılığın geniş ölçüde ve büyük bir hızla inkişaf edebilmesi ve dünya hâdiseleri karşısında Türk Hava kurumunun mesaisine memleket hacminde bir genişlik verilebilmesi için idare âmirlerinin daha yakından alâkadar olarak her vatandaşın kuruma aza yazılmasını telkin ve tenvire kudreti olan her ferdin bu işlere daha esaslı surette müzaheret etmesine gayret sarfeylemeleri hususatı tebarüz etturilmiştir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Iç sıkıntısı

— Oof.. Oof!..

Necib Memduh sanki yaşayış kuvvetini, teneffüs kudretini birden mevcudiyetinden söküp atacakmış gibi bezginlikle omuzlarını silkti.

Ortalık çok karışmıştı, dünya yükleri, taşınmaz bir ağırlık peyda etmişti. Bunu düşünürken deriyi, eti, kemiği, maddî vücudü kasdetmiyordu. Onların şikâyetçiliği pek o kadar fazla değildi. Nasıl olsa, insan bir iki lokma ekmek, yemek bulup karnını doyuruyor, bir ot minder üzerinde kıvrılıp üç dört saat baygınlıkla aygınlık arasında bir uyku kestirebiliyordu. Fakat kafadaki, beyindeki rahatsızlık günden güne tedavi edilemez, şifası bulunamaz müzmin bir hastalık halini alıyordu. Oof!. İman tahtasını dışarı fırlatacakmış gibi göğüs kafesini tazyik eden iç sıkıntısına bir çare yok muydu?

Bu sabah, üstüne büsbütün heyheyler gelmiş, hafakanlar gırtlağını tıkamıştı. Aylardanberi ruhunu sıkıştıran bedbinlik cenderesi bu gün onu bütün bütün yassıltmış, inceltmiş, en küçük bir deprenmeye bile imkân vermiyecek bir vaziyete sokmuştu. Artık dayanamıyacaktı.. Bu yakıcı güneş, bu tozlu kasaba, bu sessiz geceler, bu tek ahenkli muhit, onu öldürecekti.

Güneş doğarken yatağından fırlamış, kendisini dışarıya güç atmıştı. Tarlalara ve kırlara doğru açıldığı zaman ceketini sıyırdı, gömleğinin yakasını iki tarafa çekti. Geniş nefeslerle taze havayı ciğerlerine üstüste doldurup boşalttı. Şimdilik, kısa bir müddet için boğulmaktan kurtulmuştu.

Muayyen ve mahdud bir zaman için her ıztıraba ve her acıya katlanabilirdi. Fakat bu felâketin uzayıp gitmemesi lâzımdı. Yoksa ona bir an evvel nihayet vermek çekmekten yüz kere, bin kere hayırlıydı.

Necib Memduh, yakındaki dağın eteğine yaklaşırken dönüp kasabaya son bir firarî nazar fırlattı. Bir kısmının duvarları beyaz badanalı, bir kısmının sıvası sade siyah çamurdan küçük ve çarpık evler, sakinlerile beraber henüz uykudan yeni uyanıyorlardı. Yavaş yavaş hafiflemiş seher rüzgârı bahçelerdeki bodur ağaçların yapraklarını güç kımıldatabiliyordu.

Adımlarını sıklaştırdı. Artık ormana girmek üzere idi. Orada göke erişmek istiyorlarmış gibi uzanan ağaçların arasında, her cinsten irili ufaklı yeşil dalların gölgesinde dünyadan, insanlardan uzak bir gün geçirmek istiyordu. Elleri cebinde, ceketi omzunda, şapkası ensesinin gerisine düşmüş, göğsü açık nereye gittiğini düşünmeden, düşünmeğe tenezzül etmeden rasgele ilerliyordu.

Vahşi bir hayvana, insafsız bir çapulcuya tesadüf etmesi ihtimali var mıydı? Böyle bir tehlike aklından geçmiyordu.

Başıboş, gözleri dalgın yürüyor, daima yürüyordu. Güneş yükselmiş, ışıkları dalların arasından süzülerek toprağı ısıtmaya başlamıştı. Ağaç diplerinden, rütubetli köşelerden hafif ve dağınık dumanlar havalanıyordu.

— Hey, delikanlı, gel bana biraz yardım et!

Necib Memduh rüyası yarım kalan bir uykudan uyanır gibi sıçradı. Bembeyaz perişan saçlı, meşinleşmiş buruşuk yüzlü bir ihtiyar, büyük, biçimsiz beyaz bir taşın üzerine yığdığı çalı çırpı ve küçük, büyük dal parçalarını sırtına yüklenmeğe çalışıyor, bükülüp uzanamıyan damarları çıkık ellerile onları beline doğru çekmeğe uğraşıyor, fakat bir türlü muvaffak olamıyor, muvazeneyi bulamıyor, kendi hafif, lâkin hacmi büyük yük, taşın üstünden geriye doğru yuvarlanıp kaçıyordu.

Necib Memduh hemen koştu. Seksenlik köylüye yaklaştı:

— Babacığım, olunlar epey ağır görünüyor, bilmem sen onları taşıyabilecek misin?

— Korkma tasırım evlâd.. Biz, gençlikte ne ağır yükler kaldırdık amma, şimdi kör olasa ihtiyarlık geldi çattı yoksa.. Taşıyamam desem de ne olacak.. Bunu düşe kalka köye kadar götürmezsem akşama çorba pişmez. Yalnız bir tarafından tut da arkama koyuver. O kadar himmetin kâfi benim için.

— Köyün nerede babacığım. Çok uzak mı?

— Yok canım.. Uzak olur mu? Dehacık şurda..

İhtiyar, son cümleyi söylerken başını kaldırmış, sol kaşını oynatmış, nazarlarını ufkun bir parçasına kadar uzatmış, sağ elini saçlarının hizasına kaldırarak bükülü işaret parmağile top ağaçların arkasındaki kerpiç evler yığınını göstermişti.

Necib Memduh, kuru dalları, ince çalı çırpıyı bir kemer gibi kuşatan sıra sıra düğümlü ipin bir aralığından parmaklarını sokarak yığını kaldırıp omzuna vurarak:

— Haydi, baba, dedi, sen bana yolu göster bakalım!

İhtiyar, evvelâ odunlara sarılıp çekerek muhatabını böyle bir zahmete girmekten, fedakârlığa katlanmaktan cebren menetmek istedi:

— Yok evlâd, dedi, sen bir efendisin, hem de vallahi gözüm ısırıyor, eğer yanılmıyorsam, nahiyenin kâtibisin. Nasıl olur da odun taşırsın.

Fakat bu yardımın gencin içinden geldiğine inanınca ısrardan vazgeçti. Topallaya topallaya Necib Memduhun yanında yürümeğe başladı.

— Ah, diyordu, oğlum burada iken fazla yorulmuyordum doğrusu. Allah razı olsun, her işi yapıyordu. Fakat talim için onu askere aldılar. Şimdi gelinle ben kaldım. Eğer bu kadar yaşlı olmasaydım, emin ol, kat'iyyen şikâyet etmezdim. Hoş ihtiyarlığıma rağmen gene bir çok şeyin hakkından geliyorum ya.. Amma, en ağır hizmet kızcağızın üstüne yükleniyor. Bak, bak, deha, karşıda çift sürüyor. Öküzler buradan ne de güzel görünüyor ya!.

Necib Memduhun gözleri, süphesiz ihtiyarınkinden daha iyi seçiyordu. Kırmızı şalvarlı bir kadın sapanın üzerine eğilmiş, sert